

Визвольні змагання в піснях, поезії, художньому мистецтві, споминах

Упродовж першої світової війни та визвольних змагань 1914-1921, років збройні сили України – легіон січових стрільців та Українська Галицька Армія – завзято боролися з ворожими наїзниками. І хоч їхні зусилля не увінчалися повними успіхами, та пам'ять про героїчні подвиги, політичні та національно-культурні заходи закарбувались у свідомості народу, що додавало постійної снаги до дальших змагань, боротьби та стремління для здобуття волі Україні.

Особливо листопадові дні навівають думки про ці дії. І тоді ми не тільки стараємося відсвіжити пам'ять про них, вивчити докладніше історію цих років, але часто відкрити як для себе, так і для інших наявність минулого – про яке ми надто мало або й зовсім нічого не знали.

Збереження історії минулого в повоєнні роки в Україні не було легким. У східних землях України під каравулом советського режиму всі національні та патріотичні прояви були заборонені та жорстоко карані. Національні прояви в Галичині,

яка стала частиною польської держави, були обмежені та спорадично нищені. Проте, українська галицька інтелігенція, помимо обмежених можливостей, зуміла зробити багато для свого народу, і особливо в галузі культурно-освітніх досягнень та національного ствердження. Із чисельних способів, якими послуговувалися в Галичині для збереження пам'яті минулого, цікавими є видавничі та мистецька діяльність.

У військових угрупованнях січового стрілецтва та Галицької Армії, крім тисячі рядових вояків, була також група високоосвічених, з професійним стажем воїнів (юристи, журналісти, письменники, поети, мистці, композитори, музиканти, професори, учителі). Саме вони дбали, щоб всі воєнні події та творчі подвиги були записані, описані, збережені, зображені малюнками чи фотографіями та видані у формі публікацій. Вони цим займалися не тільки під час війн, але й в післявоєнний час.

У нашому музеї і бібліотеці маємо низку рідкісних і цінних видань

воєнних і повоєнних років, які є не оціненим джерелом інформації про вищезгадані події та доказом літературної та музичної творчості їхніх учасників. Для прикладу маємо два видання пісень, створених у воєнний час: "Співаник українських січових стрільців" (1918р.) та "Сурма – збірник воєнних пісень" (1922 р.). Відомо, що музика і пісня тисячоліттями, в усіх країнах світу, були невід'ємною частиною воєнних дій. Пісні, створені за таких обставин, мали психологічний вплив на вояків і слухачів, підсилювали патріотичні почуття, додавали завзятості, вглиблювались в переживання учасників, оспівували трагічні, буденні та веселі моменти тощо. Січові стрільці в цей час створили безліч пісень, якими ми і до сьогодні до рожимо і у слушні моменти співаємо. Потужність слова цих пісень та енергія музичного оформлення були такими, що їх боявся советський режим, забороняв співати та погрожував карою. Така пісня як "Ой у лузі червона калина..." стала майже другим національним гімном, а пісня "

Журавлі (Видиш брате мій...)" – це жалібний, тужливий плач за полеглими воїнами, а згодом й за видатними громадськими діячами. У збірці пісень "Сурма..." до кожної пісні, крім автора слів та композитора, подано точну інформацію про те коли, де і з якої нагоди була написана ця пісня. Маємо також у нашій бібліотеці збірку "Червона калина – літературний збірник...", видану у 1918 р., де знаходяться історичні дані, поезії, спомина, а також світляки, малюнки, карикатури. У 1920-их та 1930-их роках видавалися також "Календар Червоної Калини" і "Літопис Червоної Калини" – видання, яке також зберігається в нашій бібліотеці.

Збереження таких рідкісних видань – це неабияке важливе діло. Допоможіть нам зберегти джерела нашого минулого! Будьте щедрими!

Любов Волинець

На світляках: зразки літературної та музичної творчості визвольних змагань з колекції Українського Музею і Бібліотеки у Стенфордї, КТ

